

na mestu in v okolici rotunde izžareva posebno mila energija, ki dobrodejno in osrečujoče vpliva na obiskovalca ...

Selanska rotunda ok. leta 1970. Arhiv PIŠK MS

Literatura:

Balažič, Janez. Selo: umetnostni spomeniki. *Enciklopedija Slovenije* 11, 1997, str. 41 – 42.

Balažič, Janez: *Selanska rotunda sv. Nikolaja in Device Marije*. Moravske toplice: TIC, 2009.

Frančič, Franjo et al. *Selanska rotunda v besedi*. Ur. Robert Titan Felix. Peki: Zavod Volosov hram, 2019.

Zadnikar, Marjan. *Rotunda v Selu*. Murska Sobota: Pomurska založba, 1967, str. 5 – 9.

Klaudija Sedar Pod krošnjami

Po več desetletjih, zagotovo najmanj štirih, je na lepo jesensko nedeljo zbrala dovolj poguma, da se zapelje v svojo rojstvo vas in mimo hiše, ki jo je morala zapustiti še kot majhno dekle. Vsa ta leta je nosila v sebi močno bolečino iz svojega otroštva, bila jezna na domače, še bolj pa nase. Bala se je spominov in bala se je soočenja, pravzaprav s seboj. Večkratni poskusi, da se zapelje tja, se niso izšli, saj so ji v trenutku, ko se je odločila za ta podvig, noge otrdele. Ni jih mogla premakniti, in to je razumela kot sporočilo, da verjetno še ni čas. Mož ji je vsakokrat prijazno ponudil spremstvo, a ga je, čeprav ga je neizmerno ljubila, venomer ostro zavrnila: »Ne. Šla bom sama. Na tisti kraj se želim vrniti sama.« Bolela jo je samo že misel na dom, že sam pogled na domač travnik, na krošnje dreves, pod katere se je v mislih pogosto vračala, kajti tja segajo začetki njene duhovne rasti, topline in zgodbe, ki jih je poslušala vedno znova in znova. Zapomnila si ni nobene, niti naslova ne lika, kaj šele sporočila. Čeprav tudi tistega dne noga ni bila lahka, je bila odločena, da zdaj ali nikoli. Vozila se je več sto kilometrov, opazovala krajino okoli sebe, občudovala spomenike kot pomnike preteklosti, jih poskušala umestiti v prostor, prebrati sporočilnost. Tudi sama je imela tovrsten pomnik, krošnje, pod katerimi se je kot mlada pastirica večkrat za hip spočila in pod katerimi je ob lepem vremenu sedela lepa deklica s knjigo. Ko bi jo le kdaj vprašala po imenu, je večkrat pomislila. Ničesar ni vedela o njej, pa čeprav je stanovala le streljaj od njihove hiše. Le to, da je bila hči uglednega plemiča, a »z njimi se ne smemo družiti, niti pogovarjati«, je pogosto slišala od mame. Bili so to težki časi, v katere se ne bi želela vrniti, a preden se njen zemeljski čas izteče, bi želela vedeti zakaj, zakaj sta jo starša kot desetletno deklico poslala drugam, pod pretvezo, da

je to le začasno, kakšen mesec, največ dva. Vrnitve ni bilo, niti je ni nobeden od domačih, staršev in dveh starejših sestra nikoli obiskal, niti kasneje poiskal. Še ne dolgo nazaj je preko znanke izvedela, da sta nekje pet let po njenem odhodu oba starša umrla, eden za drugim, sestre so se omožile in odselile. Da je niso starši poiskali po slišanjem še razume, ne najde pa razloga za pozabo sestra, saj so bile kot eno, zavetnice v dobrem in slabem. Sprejela je svojo usodo, tudi ko je morala pri nadomestnih starših spati pred pragom in bila zmerjana vsak dan znova. V šolo je začela hoditi komaj s petnajstimi leti, ko jo je prijazen gospod Aleks, družinski prijatelj njene druge družine, vzel k sebi pod pretvezo, da njegova gospodinja potrebuje pomočnico, pravzaprav pa iz usmiljenja. Tam je iz pastirice in služkinje postala gospodična, vsak dan lepo oblečena, počesana, z lastno in lepo urejeno sobico. Aleksova gospodinja jo je od prvega dne vsak dan po pet ur poučevala, najprej pisati in brati, potem računati ter spoznavati ožji in širši svet okrog sebe. Aleks je bil navdušen nad dovtetnostjo deklice, nad njeno radovednostjo, sploh pa na njene deklamacije ob sobotnih večerih pod krošnjami na vrtu. Nista se je mogla naposlušati, poezijo je tako čutno deklamirala, da sta vsakokrat ostala brez besed. Aleks je poskrbel, da je s sprejemnimi izpiti končala osnovno šolo, nakar jo je vpisal na tečaj za literarno izražanje, saj je prepoznal njeno ambicioznost in nardarjenost, ki jo je morala dolgo držati potlačeno. Le kdo bi si mislil, da bo deklica, ki pred dvema letoma ni znala niti brati in pisati, pisala že lastne pesmi, v katerih je bilo toliko hrepenenja, iskanja toplote, varnosti, česar ni nikoli imela. Kot sta mu povedala znanca, ki sta ju vzela k sebi za pastirico, starša nista zmogla skrbeti za tri otroke, zato sta najmlajšo dala v rejo. Sam je pred leti ovdovel, žena je umrla zelo mlada, ko sta ravno načrtovala otroka. Po nekaj letih, odkar je bil sam, a nikoli osamljen, je opazoval, kako je Lina postajala ženska

in sčasoma mu je postajala vse bolj všeč. Ob nedeljah jo je večkrat povabil s seboj na kulturni izlet, kot ga je sam imenoval. Razkazoval ji je lepote krajev, ji približeval kulturni čar in sledi preteklih stoletij. Nedelja je bila samo njuna in uživala sta drug ob drugem. Tudi njene oči so ga vedno bolj začele gledati kot moškega in vedno manj kot gospoda, ki ji je omogočil lepše življenje. Neke nedelje ob ogledu majhne cerkvice jo je pod bližnjo krošnjo zasnuvil in Lina so polile solze. Aleks se je ustrašil, Lina pa mu je v jok povedala svojo zgodbo iz otroštva in o lepi deklici, ki ji je brala zgodbe pod krošnjami, zatem pa privolila. Bila je srečna, le vezi z otroštvom so jo preveč bolele in prav zato se je hotela s tem soočiti. Morala se je, še toliko bolj, ko ji je Aleks povedal, zakaj je morala od doma.

Tiste nedelje je bila vse bližje rojstnemu kraju in hiši, vse bolj je trepetala, v prsih jo je dušilo, notranji glas je kričal, da ne bo zmogla pripeljati do cilja. A v tem času notranjega boja je bila že tam, tik pred hišo, od katere je ostalo komaj kaj, zapuščeni kulturni čar, kot bi rekel njen Aleks. Ko je stopila iz avta, se je čas odvrtil nazaj, videla je očeta, ki je neutrudno delal na polju, mamo, ki je skrbela za hišo, sestrice, ki so boste skakale po dvorišču in tam v daljavi pod krošnjami lepo deklico s knjigo. Še enkrat bi rada slišala njen glas in zgodbe, ki jih takrat ni razumela. Le kako bi, če je bila vse dni sama s kravo na pašniku, po paši pa nosila vodo iz skupnega vodnjaka. Hitela je zdaj tja, prav tako kot nekoč, da bi slišala glas deklice. Stopila je pod krošnjo in zaprla oči. Po tolikih letih je znova videla lepo deklico s knjigo, ki bere, poslušala njene zgodbe, ko pa je odprla oči, je na deblu videla zapis: »V spomin na deklico, ki je poslušala moje zgodbe, Eva.« »Eva ji je ime,« je sedaj vzkliknila Lina. »Vsega se spomnim! Le zakaj se nisem že prej vrnila sem?« Poiskati je morala le še en odgovor, zakaj je morala od doma. »Koga naj vprašam, kako izvem?« se je spraševala. Hodila je nazaj do hiše, iskala v sebi

odgovor na vprašanje, ki jo je dušilo, vendar zaman. V tem transu razmišljanja jo je nagovoril neznanec, češ ali lahko pomaga oziroma koga išče. Lina se je razgovorila, sogovornik še bolj. Resnica je bila bridka, pa vendar blagodejna za dušo. Pomirjena, rešena dvomov in bolečine ter duhovno bogata se je vrnila domov, v zahvalo pa zapisala svojo zgodbo pod krošnjami.

